

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

14 An necessaria sit denuntiatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Secundo modo fertur, propriè non requiritur, vt causa proxima censuræ sit nota, vel probata; quia illa contumacia, quæ nondum completa est: postea verò, statim ac consummatur contumacia, poterit censura ipso facto incurrere, si ita sit imposita; etiam si talis contumacia aliis nota non sit, sed tantum ipsi reo, quamvis ad declarandum, vel denunciandum, illum in currisse talem censuram, necessaria sit legitima probatio, vt statim dicitur: quia ille est actus iudicialis, & proprius iudicis, vt persona publica est, & ideo requirit publicam scientiam. Quæ ratio à fortiori procedit, quando ipsa censura non incurritur ipso facto, sed absolute ferenda est post sufficientem monitionem. Et iuxta hæc intelligendū est, & explicandum nouum ius Concilij Tridentini sess. 25. c. 3. de Reformatione.

Tertio præcipitur in dicto capit. 1. de Sentent. excommunic. vt iudex exemplum scripturæ continētis sententiam censuræ, reo tradat, quod tamen non absolute præcipitur, sed sub conditione, si intra mensem fuerit requisitus, &c. Vbi Ioan. Andr. in Gloss. aduertit tale exemplum debere esse integrum, & de verbo ad verbum vsque ad annotationem diei, & anni; quod variis iuribus confirmat, sed nobis satis est vis, & proprietates ipsius nominis *exemplum*: & quod alio modo non satisfieret intentioni legis. Item, vna ex præcipuis causis, ob quas statutum est, vt censura ex scripto feratur, videtur fuisse vt possit fidele, & authenticum exemplum illius dari reo ad sui defensionem, vel emendationem. Vnde etiam constat (quod Glossa ibi notauit) hoc habere locum in censuris, quæ contra determinatas, & nominatas personas feruntur. Addit verò Ioannes Andr. ibi ex Hostiensis, quod si in sententia lata in generali, vel contra innominatam personam, aliquis sub illa comprehendere poterat: exemplum petat, illi tribuendum est. Quod verum censet: quia verba illius legis generalia sunt, tam ex parte iudicis, quam ex parte sententiarum, seu censurarum: & ideo omnes comprehendunt, siue in speciali, siue in generali ferantur; distributione tamen accommodata, ita vt in singulis, iuxta vniuersiusque capacitatem, dicta forma: eiusque circumstantiæ ferantur.

Vltimo imponitur poena suspensionis iudicibus, qui dictam formam in censuris ferendis non seruauerint: & declaratur, eam suspensionem esse propriam & rigorosam censuram, ita incurrendam ipso facto, vt si ea durante, id est, intra mensem, iudex qui illum incurrat, diuina officia exequatur, irregularis fiat, & cum eo solus Papa possit dispensare. Nihilominus tamen significatur ibidem, censuram latam à tali iudice, prætermittit dicta forma, ex vi huius defectus non esse nullam. Ratio autem non est alia, nisi quia Pontifex noluit eam formam præscribere, vt essentialem, sed solum, vt necessariam, ex præcepto ipsi iudici. Hoc autem ita esse colligitur ex illis verbis textus, Superior vero, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans: relaxare enim proprie est soluere quod ligatum erat: supponit ergo illam sententiam verè ligasse: illum tamen defectum esse sufficientem causam, vt statim sine difficultate absolutio detur: id est, sine villo grauamine ipsius rei. Et ita exponunt Glossæ & expostores ibi & Abbas capit. Sicet, de Sentent. & re iudicata, numero decimo secundo.

Sed obici potest, quia omnis sententia lata absque scriptura nulla est, iuxta capitul. 1. de Sentent. & re iudicata, propter quem textum oppositum tenuit Ripa in Rubr. de Constitution. num. 48. Respondetur illud esse generale in aliis sententiis definitiuis: hic verò specialiter excipi eas, quib. censuræ profertur, fortè, vt censura magis timeantur.

Sed instabis, nam talis exceptio in hoc capite expressè non sit, & non est absolute necessaria ad ver-

ba illius textus explicanda: ergo non est facienda. Explicatur minor, nam tria in illa lege præcipiuntur, vt vidimus. Et de tertio quidem manifestum est non esse de substantia, & valore sententiæ: nam est quid posterius, scilicet dare exemplum sententiæ reo censura irretito. Ex aliis vero duabus conditionibus prima, scilicet, quod sententia ex scripto recitetur, non est peculiariter instituta in eo capite, sed est generalis ad omnes sententias: & in hoc textu fuit applicata ad sententiam, qua fertur censura. Altera vero conditio non erat de necessitate sententiæ, vt sic, sed in hoc capite fuit specialiter proposita pro tali genere sententiæ, scilicet continētis censuram. Dicit ergo potest eam formam censuræ quantum ad id quod peculiariter additum est in eo capite, non esse de substantia, & si id tantum delit, non esse nullam, sed facile relaxandam; & hoc voluisse Pontificem, id est, si causa censuræ in sententia non scribatur. Et, si attente legatur, hoc tantum docuit Abbas citato loco. At vero quantum ad alia, quæ generalia sunt omni sententiæ, & de substantia, ac valore eius, non videtur voluisse Pontifex aliquid innouare, vel aliquem valorem addere sententiæ censuræ alias nullæ ex vi aliorum iurium.

Hic discursus redderet probabilè sententiam Ripæ, si de censuris, tanquam de propriis, & rigorosis sententiis iudicandum esset. Responderetur tamen potius esse de illis censendum, tanquam de quibusdam mandatis Ecclesiasticis, & medicinis quibusdam quæ magis ad emendationem, quam ad punitionem applicatur: ideoque non ex communi modo & forma ferendi sententiam, sed ex proprio iure, ac modo in talibus sententiis statuto, de valore earum iudicandum esse. Quapropter, cum verba illius legis generalia sint, scilicet censuram latam contra tenorem illius decreti relaxandam esse, absolute, & simpliciter sunt intelligenda de quacunque sententia continētis censuram, etiam si illi defint omnia, quæ in illo capite specialiter statuuntur, vt habet communis sententia.

SECTIO XIII.

An necesse sit, post latam sententiam censuram, denunciationem subsequi.

Ad perfectam, & consummatam solennitatem, in forma censuræ seruandam, est hæc denunciatio, quæ est veluti cæremonia consequens ipsam censuram. Post censuram enim illatam debere subsequi hanc denunciationem statutum est in iure. De excommunicatione quidem in capite *Cura*, si quaestione tertia, vbi dicitur, debere Episcopos nomina excommunicatorum mittere ad conuicinos Episcopos, & ad parochos: ac denique in celebri loco posita; pro foribus Ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcare. Duplexque ratio redditur huius publicationis. Prima, vt ipsi excommunicatis vbique occurratur aditus Ecclesiasticus. Secunda, vt excusationis causa omnibus auferatur. Idemque colligitur ex capite *Peruenit*, primo, & capite *Pastoralis* §. Verum, de Appellatione. & ex Clement. vltim. de Censib. vbi de sententia interdicti idem præscribitur. Et de suspensione idem significatur in Clementin. secunda in Penis. Atque ita denunciationem hanc communem esse omnibus censuris docent Felicianus in Enchiridion de Censuris, capite quinto, de Interdicto, & Vgolius dicto capit. vigesimo primo, §. 2.

Verum est, in iure magis expressum esse hoc quoad excommunicationem, quam quoad alias censuras. Estque sine dubio in illa maior ratio, & necessitas: quia eius effectus magna ex parte pender ex aliorum notitia, præsertim nunc post Concilium

Replicat.

Abbas

11
Censura lata contra omnes conditiones, ea i. de Sent. excom. non est nulla.

1
Post latam censuram debet sequi denuntiatio

Felicianus
Vgolius

2
Magis necessaria est denunciatio in excommunicatione quam in aliis censuris

lium Constantiense, in quo non obligatur ad vitandum excommunicatum, donec sit nominatim denunciatus, aut declaratus, excepto manifesto clerici percussore. Quocirca nullum video sufficiens preceptum, quo teneantur iudices Ecclesiastici denunciare, aut peculiari diligentia procurare, ut censura suspensionis, vel interdicti in aliquem lata publicetur. Poterunt tamen id facere, quando & quo modo expedire censuerint; & interdum poterunt obligari, vel in casibus à iure expressis, vel quando iuxta delicti gravitatem, & contumaciam id fuerit necessarium, vel etiam quatenus ad executionem censuræ talis publicatio, & notitia necessaria esse potest. In censura verò excommunicationis magis per se requiritur hæc denunciatio, ideoque est, per se loquendo, necessaria, & interdum repeti potest & debet ad maiorem peccatoris confusionem, quando, & delicti gravitas, & obstinatio peccatoris id exigere videtur, & maxime quando id est in iure expressum, ut in Clementina prima de Pœnis, & in extrauagant. vnic. de Furtis.

Ut verò distinctius intelligatur, quando Episcopus, aut iudex teneatur ad hanc denunciationem faciendam: quando verò licite possit, non verò teneatur; & denique quando nec teneatur nec possit, sed ab illa debeat abstinere, distinguamus oportet inter excommunicationem ab homine & à iure. Et rursus excommunicationem ab homine in eam, quæ contra determinatam, & nominatam personam, & quæ fertur per sententiam generalem vel contra indefinitam & incognitam personam. Denique, excommunicationem ab homine lata contra determinatam personam duobus modis ferri, & contrahi potest. Primum ipso facto, si non impleat preceptum impositum tali personæ in particulari sub censura ipso facto incurrenda. Secundò quando post trinam admonitionem, & perfectam contumaciam absoluta sententia excommunicationis in aliquem nominatim fertur.

Censuram ab homine contra certam personam latam, trina monitione premissa, necessario sequitur denunciatio.

Que denunciatio sit sufficiens.

Ab hac ergo ultima incipiendo, in ea maxime verum habet ad officium iudicis pertinere, post latam sententiam huiusmodi excommunicationis eam sufficienter publicare, ut & ab aliis feruari possit, & ipse etiam excommunicatus ad eam seruandam compellatur. Et de huiusmodi censura videtur maxime sermo esse in dicto cap. *Cura sit*, vnde dicitur, quod 3. An verò teneantur Episcopi statim seruare omnia quæ in illo capite præcipiuntur, difficile est definire: non enim videtur esse in usu, ut Episcopi statim admonerent alios vicinos Episcopos de omnibus, qui à se excommunicantur: imò neque omnes parochos sibi subditos, sed solum in propria Parochia eius qui excommunicatur, vel in Ecclesia matrice faciunt publicari, vel ad summum in foribus Ecclesiæ, aut alijs locis publicis censuræ sententiam scriptam designari. Item, si solum ex natura rei consideremus Episcopi officium, non videtur ex vi illius obligari, ut summam diligentiam adhibeat, ut sententia excommunicationis ad omnium notitiam deueniat. Cur enim non satis erit eam publice pronuciare, & promulgare cum in præceptis etiam & statutis hoc sufficiat? Quamvis enim canones statuant, ut excommunicatus vitetur ab omnibus, & Episcopus curare debeat, ut canonēs seruentur, non tamen tenetur adeo sollicitè procurare, ut ignorantia facti circa aliquid excommunicationis, ab omnibus alijs tolleretur: quia id directe & per se non spectat ad ipsius observationem. Si autem loquamur de iure positi-

uo, nullum est, quod hanc formam denunciationis stricte instituere, ac præcipere videatur. Maxime enim caput illud *Cura sit*. At verò illud neque continet verbum aliquod, quod rigorosum preceptum indicet: solum enim habet verbum hoc, *Cura sit*: & nullam poenam postea imponit: & non videtur usu receptum quoad omnes illas circumstantias.

Quocirca dicendum mihi videtur, publicationem, seu denunciationem moraliter sufficientem esse in præcepto Episcopi, vel iudicis, ex vi sui muneris, tum quia decreta illam requirunt, vel supponunt fere semper, tum etiam quia considerata natura talis censuræ est moraliter necessaria ut habeat effectum, & ut digne tractetur. Vtrumque autem procurare pertinet ad munus iudicis ferentis illam. Modum autem huius denunciationis, vel qui ponitur in illo capite. *Cura sit*, vel alium, qui exco-gitari facile possit, non arbitror esse nunc determinate in præcepto vniuersali, sed magna ex parte relinquendum esse arbitrio iudicis, ut iuxta gravitatem delicti, & contumaciam delinquentis, magis, vel minus faciat publicari excommunicatum; cuius contumacia tanta esse possit, & tam graue delictum, præsertim si sit alijs noxium, ut teneatur iudex denunciationem facere iuxta formam præscriptam in illo capite. *Cura sit*. Semper verò excipiuntur peculiari casus in iure expressi, in quibus denunciationis modus præscribitur: ut videre licet in capite. 1. de Treuga, & pace, & in capite. *Parochianos*, de Sentent. excommun. Et in element. 1. de Furtis, & in Clement. 1. de Priuileg. & in clement. ultim. de Censib.

Ex quo intelligimus minorem esse hanc obligationem, quotiescunque censura ipso iure, seu per violationem præcepti contrahitur ante propriam sententiam declaratoriam. Tunc enim, cum censura nondum sit iuridice publicata per sententiam, non ita urget necessitas deducendi in aliorum notitiam: præsertim nunc, quando alij non tenentur vitare excommunicatum, donec declaratus, vel denunciatus sit. Adde, ante denunciationem huiusmodi censuræ necessarium esse, ut antecedar sententia declaratoria criminis etiam si alioqui notorium sit: Nam hæc denunciatio est quedam executio poenæ impositæ: executio autem poenæ requirit iuridicam declarationem culpæ, etiam si alioqui notoria sit. Et ita sumitur cap. *Peruenit*, 1. & ex cap. *Consultis*, de Appellat. ite docet Couar. cum alijs, quos refert in cap. *ma. 1. part. 5. secundo numero nono*. Ad hanc autem sententiam declaratoriam ferendam non semper tenetur iudex, nisi, vel ad petitionem partis, vel quando ad commune bonum est ita necessarium, ut ratione sui publici muneris ad id obligetur. Post sententiam autem declaratoriam criminis eodem modo tenebitur iudex ad denunciationem censuræ faciendam, quo dictum est in censura ab homine lata: est enim eadē ratio. Et iuxta hæc intelligenda sunt iura, quæ iubent hanc denunciationem fieri etiam in censuris ipso iure latis: nisi quando modus denunciationis in eisdem præscribitur, ut supra dictum est. De quo vide Abbate in capite. *Parochianos*, de Sentent. excommunicationis.

A quo possit licite hac denunciatio fieri.

Ex quo præterea intelligitur à quo possit licite hæc denunciatio fieri. Nam in primis necesse est ut habeat iurisdictionem, vel legitimam potestatem delegatam, quia, ut dixi, hæc denunciatio est quedam executio censuræ, & sine dubio, est actus potestatis coercitiuæ. Quocirca in excommunicatione ab homine primo & per se fieri potest ab eo, qui censu-

cenfuram intulit: nam ad illum pertinet exequi sententiam suam. Colligitur ex ca. *Pastoralis*, §. *Verū*. de Appellat. Deinde verò ab aliis pastoribus, & episcopis fieri poterit, & debet, qui fuerint ab excommunicatione requisiti. Idemque erit (proportione servata) in censuris ipso facto contractis per violationem statuti proprii Episcopi: nam est eadem proportionalis ratio. At verò in censuris latis iure communi denunciatio fieri potest, vel à proprio Episcopo ipsius delinquentis, vel, si in alterius dioecesi deliquit, & consequenter ibi censuram contraxit, ab Ordinario illius loci poterit denunciari, nam ratione delicti quoad hoc factus est subditus. Et sumitur ex Clem. 2. verbi *Locorum*, de Penis, & ex alijs supra citatis & ex cap. *De illis*, c. qu. 3. quod ferè idem est cum c. 1. de Raptorib.

Quidam verò addunt, quando crimen est notorium, & illi est ipso iure censura annexa, à quocunque denunciari posse. Ita refert ex Geminiano Vgolinus dict. §. 2. circa initium & approbare videtur sub hac limitatione, scilicet, dummodo crimen non tantum quoad factum ipsum, sed etiam quoad rationem criminis ita sit notorium, ut sit etiam inexcusabile, ita ut hoc etiam ipsum notorium sit. Sæpè enim contingit factum esse notorium, ut verbi gratia, Petrum occidisse clericum, non est tamen ita notum illud fuisse crimen, nam poterit Petrus excusari, quod in suam defensionem fecerit, aut aliquid simile. Sed, utcumque crimen sit notorium, semper ad denunciandum reum est necessaria iurisdicção, vel potestas ad exequendam penam, & ideo nunquam existimo posse fieri à quocunque, sed cum debito ordine superius explicato, alioqui magna esset confusio, & occasio scandali. Eò vel maxime, quod sententia declaratoria semper antecedere debet quantumvis factum sit notorium: nam quòd sit etiam prorsus inexcusabile, vix est moraliter possibile. Et ideo id non venit in moralem considerationem, nec impedit, quominus debitus iustitiæ ordo servandus sit, ut nemo non auditis damnetur. Manifestum est autem non posse à quocunque ferri sententiam declaratoriam, sed à legitimo iudice, ab eodem ergo fiet denunciatio.

Igitur ut denunciatio iustè fiat, primò supponi debet potestas. Deinde, si cum potestate sit etiam obligatio denunciandi iuxta superius dicta, clarum est tunc iustissime fieri denunciationem. Si verò non sit talis obligatio, quamvis iudex possit absque peccato illam, vel omittere, vel differre, & ideo videri possit debere etiam id facere, ut minus infamet proximum, minusque nocumentum illi inferat: præsertim quia denunciatio interdum reddit difficiliorem absolutionem, ut patet ex cap. *Tua*, de Sent. excom. nihilominus dici generaliter non potest, quoties iudex non tenetur denunciare, malè facere denunciando, aut teneri etiam non denunciare. Quia sæpè intervenire potest prudens arbitriū, & esse possunt causæ probabiles, ob quas, vel ob commune bonū, vel alterius tertij, vel ipsiusmet excommunicati, iudicetur expediens illum denunciare. Quapropter in huiusmodi euentibus, si iudex id faciat, quod probabiliter existimat magis expedire, & alioqui servet ordinem iuris, non peccabit, sed sua potestate legitime utetur.

SECTIO XV.

Vtrum, Aliquando teneatur iudex non denunciare censuram.

Questio hæc gravis est, & annexa præcedentibus, & ideo non potest hoc loco prætermitti. Potest autem tractari de duplici iudice, aut persona

scilicet de principali iudice cognoscente de causa aut de mero executore ab ipso requisito, seu misso. Item procedit dubium tam de censura ab homine lata per sententiam, quam à iure subsecuta sententia saltem declaratoria penæ. Et quidem si sententia iusta fuit, non est dubium quin denunciatio subsequi possit, per se loquendo. Difficultas ergo solum est, quando sententia fuit iniusta. Et de ipso principali iudice regulariter loquendo, non est dubium quin, si iniustam sententiam tulit, non debeat ad denunciandum progredi, quia illud nihil aliud est, quam in iniustitia inchoata progressum facere, & iniustam sententiam executioni mandare. Solum potest hoc limitari, quando iniustitia, quæ præcessit, fuit omnino transiens, & non habet (ut sic dicam) tractum suum cessivum, quod in fine magis explicabitur.

At verò de iudice merè executore difficultas est, an possit, vel debeat exequi, vel denunciare hanc personam, etiam si illi constet sententiam ipsam excommunicationis iniustam esse. Et ratio dubitandi est, quia iuris Pontificij interpretes communiter ita affirmant, & videtur expresse definitum ab Innocent. III. in cap. *Pastoralis*, §. *Quia vero*, de Officio delegati, ubi ad similem questionem propositam ita respondet. *Attendentes itaque, quod non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem, respondendum, quod, cum ordinarius obsequi teneatur delegato, etsi sententiam illam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem, nisi apud eum efficere possit, ut ab hoc onere ipsum absolvat.* Ratione item, quæ ex hoc textu sumitur, confirmatur hæc pars: quia mero executori non committitur causæ cognitio, sed mera executio, ac propterea neque exceptionem, neque appellationem admittere cogitur, l. *Ab executione*. Codice, Quor. appell. non recip. quia nimirum ad ipsum non spectat discernere, an iuste vel iniuste iudicatum sit. Et confirmatur, quia executor in eo munere gerit personam publicam ergo operari debet ex scientia publica, & non ex scientia priuata: scientia autem publica respectu illius est illa, quæ ex publica sententia resultat: ergo secundum illam operari debet, etiam si alioqui per scientiam priuatam cognoscat illam esse iniustam. Secundo specialiter confirmatur in præsentia materia, quia denunciatio non tam est executio, quam denunciatio executionis: ipsa enim sententia excommunicationis læcum affert executionem: & denunciatio non addit vinculum, sed declarat impositum, cap. *Pastoralis*, §. *Ultim* de Appella & maxime ad hoc ordinatur, ut excommunicatus ab alijs vitetur: quod ipsi facere debent, etiam si sententia iniusta sit: ergo non est cur tunc impediat.

In contrarium verò est in primis naturalis ratio, quia executio talis sententiæ est intrinsecè mala: ergo nulla ratione fieri potest, quantumvis à superiori præcipiatur. Consequentia per se evidens est, & probatur ex c. *Inquisitioni*, de Sent. excom. ubi idem Innocent. III. propter hanc causam ait, coniugē, cui certo constat matrimonium fuisse nullum, non debere cum altero coniungi, etiam si per excommunicationem compellatur: quia accedere ad talem personam est intrinsecè malum, cum sit fornicatio. Antecedens autem probatur, quia exequi sententiam iniustam est ad iniustitiam cooperari vel potius iniuriam ipsam efficere. Nec satis est respondere denunciationem hanc excommunicationis non esse propriæ executionis sententiæ, eo quod ipsa sententia censuræ secum illam afferat, quia si denunciatio talis sententiæ sumatur respectu ipsius excommunicati, est saltem conditio necessaria, ut ipse possit tali sententia ligari: unde est quasi applicatio causæ inferentis iniustum nocumentum, quod in moralibus perinde est, ac ipsum met nocumentum inferre: si verò sumatur respectu aliorum, quamvis talis

An excommunicator possit vel debeat exequi sententiam, quæ sit iniusta. Ratio dubitandi. Innoc. III.

Ratio in contrarium.